

Tussenrapportage

Programma Gaswinning en aardbevingen

Eerste concept, 1 oktober 2014

1 Inleiding

Op 30 september 2014 vond om 13.42 uur een aardbeving plaats met de kracht van 2.8 op de schaal van Richter. Het epicentrum lag nabij Ten Boer, enkele kilometers buiten de grenzen van de Gemeente Groningen. Deze beving is in nagenoeg de hele stad gevoeld. Het aantal schademeldingen was binnen 24 uur al ongeveer 250, waarvan 136 uit de stad Groningen. De verwachting is dat het aantal meldingen zal oplopen de komende dagen.

Deze tussenrapportage is door de verschillende projectgroepleden vooraf aan deze beving opgesteld. De lijn die we hebben ingezet in het programma zullen we doorzetten. Wel maakt deze beving duidelijk dat we op een aantal onderdelen een versnelling en/of verdieping moeten maken.

De tussenrapportage is opgesteld aan de hand van het 8 stappenplan dat de burgemeester in de raadsvergadering van 29 januari heeft geïntroduceerd. In het programma zijn vervolgens samen met de projectgroepleden diverse acties geformeerd. In het blokje stand van zaken beschrijven we welke activiteiten we als gemeente c.q. projectgroep hebben ondernomen. Daarnaast gebeurt er veel om ons heen. Daar waar nodig geven we de algemene ontwikkelingen weer.

In deze tussenrapportage doen we verslag van de activiteiten die we als organisatie hebben uitgevoerd en kijken we welke stappen nodig zijn en waar inmiddels bijstelling van de uitvoering nodig is. De tussenrapportage zal zich vertalen in een voortgangsbrief naar de Raad.

Hieronder zijn de 8 stappen weergegeven:

- Zienswijze op winningsbesluit en de inschatting van de effecten (samen met regio)
- Voorlichting: onze kennis versterken (bv expertmeeting) en eerlijke en open informatie naar onze inwoners
- Preparatie: scenario's veiligheidsregio
- Alle schade wordt vergoed: incl. versterking woningen en dijken
- Aardbeving bestendig bouwen
- Versnellen van de invoering van Eurocode 8 (norm voor het aardbevingsbestendig bouwen van woningen maar ook van dijken)
- In gesprek met andere gemeenten
- Alternatief voor energie versnellen in de regio

2. Tussenstappen op 8-stappenplan

In het programma aardbevingen hebben we aan de hand van het 8-stappenplan een aantal acties opgesteld. Hieronder gaan we in op de stand van zaken per onderdeel.

2.1 Opstellen zienswijze

Acties programma

- Beoordelen rapporten en winningsplan;
- Opstellen gezamenlijke zienswijze met lokale input;
- Agenderen aandachtspunten Stad;
- Informeren Raad over voortgang.

Er zijn 720 zienswijzen ingediend bij het ministerie, waaronder die van de gemeente Groningen. De Nota van Antwoord was gepland in augustus. Echter de minister heeft aangegeven dat uitstel voor een zorgvuldige beantwoording nodig is en zal naar verwachting medio oktober online deze Nota publiceren. Indien nodig zullen we hierop reageren.

Op 23 april en 8 juni 2014 heeft overleg plaatsgevonden tussen Minister Kamp en Burgemeester Groningen om aandachtspunten Stad te agenderen. Hieruit is naar voren gekomen dat een impactstudie bij circa 16 exemplarische gebouwen op kosten van de NAM kunnen worden uitgevoerd. In oktober wordt een vervolgesprek ingepland.

Na dit gesprek zullen we de derde voortgangsrapportage naar de raad sturen. Inmiddels is tevens een beleidsparagraaf over aardbevingen in de begroting opgenomen. Er zijn vooralsnog geen extra middelen voor dit beleidsonderdeel gereserveerd.

Documenten

- Voorbereiding Beantwoording raadsvragen van 6 februari 2013; 26 feb 2013
- Voorbereiding Beantwoording vragen ex art 42/verzoek interpellatiedebat 14 januari 2014 {B&W 28 januari 2014, 5p}
- Voorbereiding Beantwoording Motie gaswinning en aardbeving 29 januari 2014; 5 februari 2014
- Indienen zienswijze op ontwerp gaswinningsbesluit
- Voortgangsrapportage dossier aardbevingen {B&W 18 mrt 2014, 5f}
- Brief Voortgangsrapportage {raad, brief 11 juni 2014}
- Voortgangsrapportage dossier aardbevingen {B&W 8 april 2014 5t}
- Programma aardbevingen {B&W april 2014}

2.2 Informatie naar onze inwoners

Acties programma

- Verzorgen basisinformatie op gemeentelijke website;
- Input communicatie verzamelen uit regio ;
- Opstellen en verspreiden Q&A lijst met contactpersonen;
- Overleg met VG en NAM over langdurige communicatiestrategie;
- Opstellen communicatiestrategie met specifieke aandacht voor noordoostelijke woonwijken.

Stand van zaken

Stand van zaken

Tot 30 september j.l. is een houding aangenomen van beheerst, bescheiden communiceren: Groningen ligt aan de rand van het aardbevingsgebied en we gedragen ons daar naar. We vullen de website, maken basisafspraken intern en houden goed contact met de verschillende betrokken organisaties en instellingen. Ondertussen probeerden we de aandacht extern/publicitair nadrukkelijk niet teveel op de stad Groningen te richten. De Stad is geen rampstad en dat houden we graag zo.

Betrokkenen (organisaties, pers, ambtenaren, en ook burgers) weten daardoor inmiddels dat er links en rechts volop wordt onderzocht, gerekend en voorbereidingen tot organisatie worden getroffen. Zo beschouwd was het een andere – veel minder hectische - periode dan begin dit jaar toen de onduidelijkheid op tal van onderdelen veel groter was. We weten – ondanks de onduidelijkheden die er nog volop zijn - hoe de hazen lopen, waar de aandacht naar toe moet, hoe de plannings zijn, hoe de verhouding is met de regio, MinEZ en de NAM enzovoort. De relatie met de regio – de 9 andere gemeenten, de Dialoogtafel – blijft, ondanks verbeteringen, in dezen toch nog relatief afstandelijk. Moeilijke positie van de Stad (grote eigenwijze broer) is evident.

Wat het afgelopen half jaar opviel, is de stroperigheid in plannings zoals die vanuit MinEZ en NAM in zijn algemeenheid richting regio werden gepresenteerd. Veel duurt langer dan aangekondigd, beargumenteerd met redenen als we moeten nog meer onderzoeken, onderzoeken duren langer etc. Toch constateren we gaandeweg – we schrijven zomer 2014 - meer aandacht vanuit MinEZ en NAM voor de Stadse situatie, zij het in een soort status aparte want we horen in tal van opzichten duidelijk niet tot het kerngebied. Desondanks zijn we wel steeds meer in beeld, wat positief is. Onderlinge coördinatie en afstemming, bijvoorbeeld wat betreft bouwkundig onderzoek en aanbieding van ambtelijke ondersteuning, verlopen steeds beter. Doel is om als gemeente Groningen dan ook om bilaterale afspraken te maken met MinEZ en NAM.

En toen kwam de beving van 30 september.

Breaking News! De stad werd ermee geconfronteerd dat zij in het aardbevingsgebied ligt. Vele stadjes hebben de beving gevoeld. Er zijn rond 400 schademeldingen vanuit de Stad richting NAM gestuurd. Het stadhuis toont scheuren evenals veel andere gebouwen. De pers zat er bovenop. Het maatschappelijk gevoel en de sfeer in de stad is daardoor veranderd. We kunnen niet meer aan de zijlijn gaan staan. Open communiceren is nu noodzaak. De veiligheid van de stadjes staat immers voorop. Dat heeft mogelijk negatieve effecten op het economisch imago van Groningen. Uitgangspunt blijft dat we al schipperend proberen de balans te houden tussen rust en openheid.

De burgemeester heeft in interviews uitgestraald dat we er als gemeente alles aan doen om de aardbevingsproblematiek goed en daadkrachtig te organiseren. Dat we bezorgd zijn. De boodschap aan de burgers: sinds begin dit jaar werkt het gemeentebestuur er hard aan om de belangen van de stad en zijn inwoners op tal van fronten veilig te stellen. De veiligheid van de burgers staat natuurlijk voorop. Maar ook belangrijk is een eerlijke en snelle schadeafhandeling en vergoeding van de kosten door de veroorzaker. Verder is een juiste aanpak van aardbevingsbestendig (ver-)bouwen van belang. Met het oog op een duurzame

economische ontwikkeling staat de gemeente voor een daadkrachtige aanpak waar Stad én regio baat bij hebben. Aan de slag dus! Met concrete oplossingen en praktische voorstellen. In een dubbelstrategie: niet ten koste van de regio maar in samenspraak met. Maar waar mogelijk wel zelf aan het stuur.

In de communicatie zijn de lijntjes met Veiligheidsregio aangehaald. Ook de NAM heeft zijn diensten aan de Stad aangeboden. De komende tijd zal nadrukkelijker het contact met stadjes, ondernemers en instellingen worden gezocht. Faciliterend, informierend, coördinerend en met de nodige empathie. Samen met SDC en VR zal een begin worden gemaakt met kleine inloopbijeenkomsten in de noordoostelijke wijken. Regelmatiger zal worden geadverteerd met standaard-boodschappen. De sociale media krijgen extra aandacht. Bestuurders die de wijk bezoeken en met burgers gaan praten over wat zijn ervaren en beleven. Bezorgheid delen.

Waar het gaat om interne communicatie zullen diverse werkprocessen worden geoptimaliseerd. Kortere lijntjes, snellere informatievoorziening in het geval zich een aardbeving heeft voorgedaan. Draaiboeken en protocollen voorbereiden (wie doet wat op welke plek wanneer). Wat doen we precies als er lichte aardbeving (GRIP '0') is, en welke automatisen worden actief bij volgende GRIP opschalingen. Dat vergt ook oefening.

Tot slot, de kernboodschap: De gemeente Groningen maakt onmiskenbaar deel uit van het aardbevingsgebied. Daarover zijn we zeer bezorgd, samen met de stadjes. B&W ondernemen daar zelfbewust en daadkrachtig actie op, met name ook richting NAM en Den Haag. De houding daarbij is oplossingsgericht en als het even kan in samenwerking met de regio. En altijd met een rechte rug.

2.3 Kennis versterken / aanhaken bij vervolgonderzoeken

Acties programma

- Formeren programmateam;
- Inventariseren expertise en capaciteit;
- Breed informeren medewerkers via roadshow;
- Overleggen met NAM over mogelijkheden begeleiding bij onderzoeken;
- Uitvoeren eerste oriëntatie effecten stad;
- Input leveren structuurvisies ondergrond;
- Agenderen negatief effect gaswinning op geothermie;
- Onderzoek effecten gaswinning op geothermie;
- Opstellen bodemkaart.

Stand van zaken

- In de projectgroep zijn een aantal verdiepingsbijeenkomsten geweest en wordt kennis gedeeld. We bouwen dit de komende jaren verder uit afhankelijk van de behoefte.
- We hebben een eerste oriëntatie uitgevoerd naar de effecten op de stad. Hierbij hebben we aannamen over de sterkte van een mogelijke beving gedaan. Deze aanname is nog zeer onzeker daarom hebben we de rapportage nog niet definitief gemaakt.
- We hebben laten onderzoeken wat de effecten van de aardgaswinning op geothermie zijn en vervolgens dit omgerekend naar extra kosten die we moeten maken. De extra

investeringskosten bedragen 2 miljoen euro terwijl de extra exploitatiekosten over de eerste 15 jaar oplopen tot circa 8 miljoen euro.

- Inmiddels is duidelijk geworden dat Deltares in opdracht van EZ een bodemkaart/geologische kaart maakt om door te kunnen rekenen wat de effecten van de bovenste 200 m zijn op de bevingen. Deze bodemkaart wordt voor de hele regio opgesteld waarna vervolgens een nieuw model wordt opgesteld om de bevingen in dit pakket verder te kunnen modelleren. Met deze gegevens kan men beter inschatten welke kracht er op het maaiveld komt en zal worden overgedragen naar de bouwwerken. Deze modellering zal naar verwachting circa 2 jaar duren. Een aparte kaart voor de gemeente Groningen zou het proces verder vertragen en de kwaliteit niet ten goede komen.

2.4 Preparatie

De veiligheidsregio heeft haar regionaal risicoprofiel aangepast op het risico van aardbevingen. Eind januari 2014 heeft de Veiligheidsregio een Incidentbestrijdingsplan aardbevingen opgesteld. Per 1 augustus hebben zij een programmaleider aardbevingen; mevr. 5.1.2e. Tevens hebben zij een communicatieadviseur geheel vrijgemaakt voor het aardbevingendossier. Het waterschap Noorderzijlvest heeft haar versterkingsprogramma van de dijken aangepast op de risico's van aardbevingen. De eerste maatregelen worden nu getroffen.

Acties programma

- Onderhouden contact Veiligheidsregio;
- Overleg Waterschap prioritering;
- Onderzoek domino effecten.

Stand van zaken

- De veiligheidsregio is agenda lid van de stuurgroep en schuift maandelijks hierbij aan.
- Nieuwe raadsleden in de regio zullen binnenkort worden bezocht door de GGD/GHOR waarbij vanuit de aardbevingsproblematiek de betrokkenheid van sociale teams en de commissie bijzondere situaties (i.e. schrijnende gevallen) aan de orde zullen komen.

2.5 Alle schade wordt vergoed en gebouwen worden versterkt.

Op dit moment zijn in de stad 1473 schademeldingen (29 september). Door de dialoogtafel en de NAM wordt gewerkt aan een helder protocol voor schademeldingen. Daarnaast zal in het najaar via de dialoogtafel een besluit worden genomen over de nieuw te vormen uitvoeringsorganisatie (PBS) die naast schadeafhandeling en versterking zich ook zal richten op waardevermeerdering (de zogenaamde drieslag).

We hebben op dit moment nog weinig zicht op de voortgang en planning van het versterkingsprogramma. Dit mede omdat vanuit het kerngebied naar buiten toe gewerkt wordt. Versterkingsprogramma van het kerngebied zal naar verwachting elf tot 23 jaar duren.

Acties

- Uitvoeren onderzoek patronen bij schademelding;
- Uitvoeren quickscan kwetsbare en belangrijke gebouwen;
- Opstellen strategie versterken bestaande woningen en bouwwerken;
- Verder onderzoek naar Waardedalingenregeling en effecten WOZ;
- Overleg met Waarderingskamer (toezichthouder WOZ).

Stand van zaken

- In verband met de privacywetgeving hebben we van de NAM een geaggregeerd kaartje met de schademeldingen gekregen. Duidelijk is dat in het oosten van de stad en in het centrum de meeste meldingen zijn. Verder is geen analyse te maken op de verkregen informatie. We zullen blijven aandringen op meer informatie.
- Aanmelding gebouwsensoren in Groningen en Toen Boer, iom een aantal corporaties in de stad en andere instellingen is in samenspraak met de NAM een gebundelde voordracht voor adressen/gebouwen gedaan. Daarvan zijn in de eerste ronde voor “meest voorkomende bouwtypen in de regio” een klein aantal grondgebonden woningen gekozen, daar is kort geleden het stadhuis aan toegevoegd, we hebben de wens bij de NAM nog open staan om daar een dwarsdoorsnede van hogere wooncomplexen, gebouwen met kwetsbare gebruikers, torens, scholen ed. aan toe te voegen in de volgende ronde.
- We hebben na veel discussie over en weer groen licht van de NAM om met een bureau verder te gaan voor het onderzoek naar circa 16 exemplarische gebouwen. We hebben inmiddels een bureau geselecteerd en zijn in gesprek met de NAM over de nadere eisen van dit onderzoek. Belangrijk is dat dit op dezelfde wijze en met dezelfde kwaliteit gebeurd als de Nam haar onderzoeken doet. De NAM zal de kosten voor dit onderzoek vergoeden.
- Omdat er nog geen normen zijn voor versterken van bestaande woningen en bouwwerken zijn we hier nog niet mee gestart. We hopen met het onderzoek van de 16 exemplarische gebouwen meer gevoel voor de effecten te krijgen. Daarnaast loopt nu wel een discussie over achterstallig onderhoud. Dit in eerste instantie naar aanleiding van het instorten van een schuur in Bedum maar recent ook door de constatering van de slechte constructieve staat van een tweetal panden in de binnenstad. De vraag is of we actief moeten gaan inspecteren of alleen reageren (piepsysteem). Voor het eerste zullen of andere prioriteiten gemaakt moeten worden binnen het reeds vastgestelde uitvoeringsprogramma van VTH of er moet capaciteit bij.
- De afgelopen periode zijn de laatste bezwaarschriften tegen de WOZ-waarde 2014 afgehandeld (de beschikkingen met de WOZ-waarde 2014 zijn in januari 2014 verstuurd). Het aantal bezwaarschriften waarin gesteld wordt dat de WOZ-waarde te hoog is vastgesteld vanwege aardbevingsschade is relatief laag. Op een totaal aantal van bijna 1.000 bezwaarschriften is in slechts 40 gevallen het argument ‘aardbevingsschade’ opgevoerd. Van die 40 aardbeving gerelateerde bezwaarschriften zijn er 6 gehonoreerd. In die gevallen was er sprake van fysieke schade. Kortom aardbevingen en WOZ-waarde is voor wat Groningen betreft nog geen issue. Mogelijk dat de beving van 30 september een ander beeld laat zien in 2015.

2.6 Eurocode 8 /Aardbevingsbestendig bouwen

Op verzoek van het Ministerie van Economische zaken werkt NEN aan het opstellen van een Nederlandse Praktijkrichtlijn in voorbereiding op de Nationale Bijlagen van Eurocode 8. Deze NPR zal voorlopige basiseisen beschrijven voor de aan te houden veiligheid, de belastingen en advies geven ten aanzien van de wijze van ontwerpen en/of toetsen van nieuwe gebouwen, voor verbouw en voor de beoordeling van bestaande gebouwen. De publicatie van deze NPR was voorzien kort na de zomer 2014 maar is nu doorgeschoven naar begin 2015. Over twee a drie jaar kan dan deze NPR worden omgezet naar de Nationale Bijlagen in het bouwbesluit. Vanaf dat moment geldt pas een wettelijke verplichting.

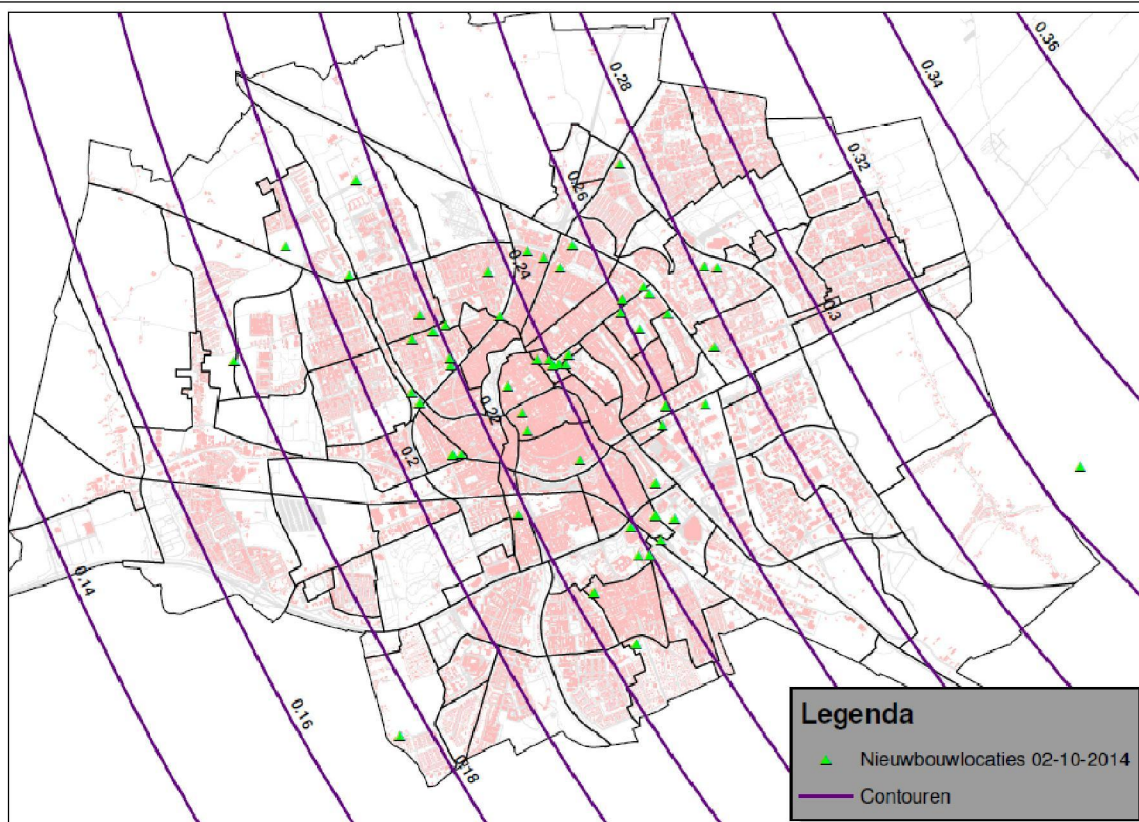
Om te zorgen dat de nieuwbouw in het kerngebied niet stil komt te liggen heeft het ministerie van EZ op 15 mei een zogenaamd NEN-interim-advies uitgebracht voor nieuwbouw en verbouw. Zowel de NAM als het ministerie geven aan dat de NPR (en later het bouwbesluit) veel minder conservatief zal zijn dan dit NEN interim-advies. Daarnaast is een interim regeling stimulering nieuwbouw van kracht geworden. De gemeente Groningen valt hierbij buiten een financiële bijdrage. [nog checken tot waar precies].

Acties programma

- Inventariseren nieuwbouw- en onderhoudsprojecten;
- Impactstudie gevolgen invoeren EC8 op nieuwbouw en onderhoud
- Opstellen strategie nieuwbouw en onderhoud.
- Impactstudie naar gevolgen invoeren Eurocode 8;
- Uitzoeken juridische aspecten NPR en voorstel voor implementatie;
- Voorstel opleidingsplan aardbevingsbestendig toetsen en construeren.

Stand van zaken

- We zijn begonnen met deze inventarisatie van nieuwbouwprojecten waaronder infrastructurele werken (bijv. Sontbrug). Deze inventarisatie is nu nog niet compleet maar zal de komende weken verdere worden uitgewerkt. Hieronder een globaal overzicht (contouren zijn de versnellingscontouren zoals uit het NEN interim-advies).

- Het integraal huisvestingplan voor scholen wordt i.v.m. de aardbevingsproblematiek aangepast. Vanaf heden zullen bij nieuwbouwprojecten de voorlopige ontwerprichtlijn voor aardbevingsbestendig bouwen van toepassing verklaard worden. In de nieuwe verordening voorzieningen onderwijshuisvesting zal worden opgenomen dat de meerkosten van het aardbevingsbestendig bouwen door de gemeente zullen worden vergoed. Onderzocht zal moeten worden welke invloed het aardbevingsbestendig bouwen heeft op de vaststelling van de bouwkosten ten opzichte van de normkostenvergoeding vanuit het Rijk.
- In Meerstad geven wij grond uit en bouwen wij niet zelf. De bouwers en ontwikkelaars worden actief geïnformeerd over de ontwikkelingen in de regelgeving en geadviseerd hiermee in hun bouwplannen rekening te houden. Bij ontwikkelaars en bouwers leeft nog veel onduidelijkheid over de voorwaarden, regelgeving en mogelijke vergoedingen. Waar mogelijk wordt daar via voorlichting iets aan gedaan. Maatregelen in de woningbouw zullen kostenverhogend gaan werken. Als dat gevolgen heeft voor de grondprijzen drukt dat het opbrengend vermogen van Meerstad. Deze minder-opbrengsten zullen door rijk of NAM vergoed moeten worden. Nieuwe civiele kunstwerken worden getoetst op aardbevingsbestendigheid. Eventuele meerkosten zullen verhaald moeten worden op rijk of NAM.
- De afdeling Vastgoedmanagement is verantwoordelijk voor de constructie van het kernvastgoed. Hiervoor worden periodiek de gebouwen geschouwd, waarmee het meerjarenbeeld v.w.t. het technisch onderhoud inzichtelijk gemaakt wordt. Bij de eerstvolgende schouw zal er meer aandacht zijn voor signalen die op aardbevings schade duiden. Op het gebied van aardbevingsbestendig bouwen en het beheer van de bestaande gebouwen zal de afdeling Vastgoedmanagement haar kennis vergroten. Naar aanleiding van de

recente beving zal versneld actie worden opgenomen om eventuele schade op te sporen en te melden. Daarnaast zal aardbevingsbestendig bouwen worden opgenomen in het programma van eisen bij nieuwbouw.

- De impact van het interim-advies wordt steeds zichtbaarder. We hebben nu van de Hanzehoogeschool een notitie van de meerkosten gekregen. Hieruit blijkt dat deze aanzienlijk zijn. Het rijk heeft geen middelen ter beschikking gesteld als kostenvergoeding van deze meerkosten. Wel is er een stimuleringsregeling nieuwbouw die slechts zeer beperkt binnen de Stad geldig is (alleen gratis advies in uiterste oosten van stad).
- We hebben een folder opgesteld die aanvragers van bouwplannen informeert over het NEN interim-advies aardbevingsbestendig bouwen. De folder wordt meegestuurd bij aanvragen van bouwplannen. Op dit moment is er bij de balie van het Loket Bouwen en Wonen nog weinig vraag naar de folder en aardbevingsbestendig bouwen.
- Elke eigenaar draagt de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de mensen die in zijn gebouw verblijven. Daarnaast geldt dat de NAM verantwoordelijk is voor de effecten van gaswinning. Dit is een spanningsveld.
- De constructeurs van VTH en 1 constructeur van IGG hebben de training ontwerpen gebouwen op aardbevingen gevolgd. Een drietal medewerkers gaan de vervolgopleiding aardbevingsbestendig bouwen aan de Hanzehogeschool volgen. Nagedacht wordt nog over een incompanytraining over Eurocode 8. Daarnaast zit in het onderzoek van de 14 exemplarische gebouwen een meelooptraject voor de inspecteurs VTH.

2.7 In gesprek met andere gemeenten

Acties programma

- Uitvoeren krachtenveldanalyse (actoren en belangen) ;
- Uitbreiden ambtelijk netwerk en rol in diverse werk- en begeleidingsgroepen•;
- Adviseren burgemeester en GMT;
- Adviseren overheden in de regio.

De burgemeester is aangeschoven bij het burgemeestersoverleg (9+1) ter afstemming voor de dialoogtafel. Daarnaast is na de zomer een maandelijks overleg tussen gemeenten, NAM en MinEz opgestart. Hierbij voert de gemeente Groningen de agenda. Een medewerker van de gemeente Groningen heeft namens de publieke partijen van de dialoogtafel zitting in de begeleidingscommissie meet- en monitoringplan.

Verder blijft onze inzet in de regio bescheiden. Met name op het gebied van VTH worden op dit moment voorzichtige werkafspraken gemaakt over kennis delen en elkaar waar nodig versterken met de WO DEAL en de omgevingsdienst.

2.8 Alternatief voor energieversnelling in de regio

Acties programma

- Uitwerken mogelijkheden experimenteergebied;

- Overleg en samenwerking provincie en gemeenten;
- Input leveren Rijksvisie op de Warmte.

We hebben door middel van het inspiratiedocument de Groen Loper de mogelijkheden verkend van innovatieparken in de regio. Hiermee hopen we een impuls te geven aan de discussie over energietransitie en aan het economisch perspectief. We zullen in verder overleg nagaan of dit een kansrijke visie is.

Document

Ambitiedocument De groene looper, lexnova, september 2014